

Úkol odvolání podle nového řádu soudního.

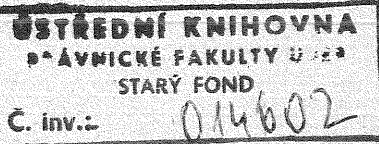
Podává Dr. Emil Ott.

Každé právní zařízení zákonodárstvím upravené původ svůj vzalo z určité potřeby a vyhověti má zvláštnímu, potřebou vytknutému úkolu. Řešení sporu od těch dob, kdy přísluhování právem uznáno bylo za úkol státu, přikázáno bylo orgánům státním, důsledkem čehož státu pečovati jest o to, aby rozsuzování rozepří dalo se co nejsprávněji a nejpřesněji. Na snadě jsouc možnosť poklesků při řízení celého sporu soudem a omylů při konečném jeho vyřízení výrokem soudním podmiňuje potřebu přezkoumání rozsudků soudem vyššího stupně.

Společným základem ústrojí soudů a opravných prostředků v soudnictví všech států kulturních jsou předpisy o řízení obsažené v pramenech práva římsko-kanonického, přispůsobené potřebám života právního praxi i naukou středověkou. Avšak utváření státoprávních poměrů, přerůzné v jednotlivých státech, v zápětí mělo rozvětvení se co nejrozmanitější práva procesního ze společného kmenu vybíhající, pokud šlo o prostředky opravné; nebo souviseloť s uspořádáním státoprávního postavení soudní moci vůbec a podrobného její ustrojení hierarchického zvláště.

Co do prostředku opravného z rozsudků cizí zákonodárství dopouštěla buď opětne plné projednávání věci a nové rozhodování u soudu vyššího stupně aneb pouhé přezkoumání a zrušování právnícky omýlných nálezů vyšším soudem.

Žádný z obou těch směrů nezamlouvá se. Opravný prostředek z rozsudku nemá poskytovat volnosti, aby opětne projednán byl spor v I. instanci již řešený, použitím látky procesní dosud nevedené (novum iudicium). Ačkoli se toho zastáváno bylo při různých zákonodárských pokusech z úvahy té, že za vlády ústnosti vyššímu soudu věrný obraz výsledků řízení v instanci nižší jakožto základ přesuzování sporu podati nelze, proti tomu vážná obava platnosti dochází, že by takové upravení řízení v II. instanci často

svádělo obě strany k pokusu, aby soudu nejnižšímu nepečlivě a povrchně procesní látku předkládaly a aby zvláště strana žalovaná zúmyslně tak činila za účelem protahování věci. Projednávání sporu v I. instanci nabývalo by záhy povahy jakéhosi řízení přípravného pro přelíčení v instanci druhé.

Avšak i druhý z výše dotčených směrů co do upravení prostředků opravných z nálezů soudů nejnižších schvalovati nelze.

Nesnadnost přesného roztřídění otázky skutkové a právní ve sporech soukromoprávních nutně brání tomu, aby podle vzoru podobných zařízení v procesu trestním soudu vyššímu (II. stupně) příkázán byl pouze úkol zrušování (kassace) rozsudků soudů stupně nižšího pro omylné posuzování právní povahy případu.

Nový náš soudní řád šťastně zvolil střední cestu mezi vytknutými směry krajními.

Jelikož podle úmyslu zákonodávce co nejpečlivěji provéstí sluší projednávání o věci sporné v instanci první, čemuž napomáhá nezbytné zastupování stran u soudů sborových práva znalými a v praxi zkušenými zástupci (advokáty) a rozsáhlá moc soudu co do řízení celého sporu ať již u soudu kteréhokoli prováděného, nedopouštěl zákonodávce, aby nastávalo v řízení odvolacím nové projednávání věci již rozsouzené. Poněvadž ale se strany druhé toho na paměti mítí sluší, že řízení a rozsouzení sporu v I. instanci četnými poklesky a chybami, jichž soud se byl dopustil, trpěti může, jimž všem odpomoci lze při náležitě upraveném používání písma k zachování výsledků ústního přelíčení v I. instanci bez opětného projednávání celé sporné záležitosti u soudu vyššího, zákon neobmezil řízení odvolací na pouhou revisio in jure.

Odvolání způsobiti má tudíž všestranné přezkoumání a opravení v odpor vzatého rozsudku, pokud se tak státi může bez nových fakt a průvodů rozsouzené věci se týkajících t. j. rozdílných od těch, jež soudu první instanci podány aneb alespoň nabízeny byly. Stejně právní pomoci z pravidla zákon skytá, ať rozsudek vydán byl v první instanci sborem soudců aneb samosoudcem (§ 461.); pouze při rozsudcích o pohledávce nepatrné potřeba rychlého vyřízení sporu s nákladem co nejmenším převládá nad ohledem rozhodování jeho co nejdůkladnějšího, pročez jen přezkoumání výroku s hlediska porušení základních zásad řízení (§ 501.), nikoli však se zřetele spravedlivého rozsouzení místa má.

Výminkou v řízení u soudů živnostenských, pokud jde o žalobní nárok vyšší nežli nepatrné hodnoty (100 K), způsobuje odvolání novým judiciem před soudem sborovým I. instanci, sesíleným přísedícími soudu živnostenského. Avšak výhoda tato vykoupena jest vyloučením dalšího stěžování si na to, kterak věc po tomto opětném projednání rozsouzena byla (§ 31. zák. ze dne 27. listopadu 1896. č. 218. ř. z.).

Úkolem odvolání jest přezkoumání rozsudku podle skutkové a právní stránky sporu v I. instanci projednaného, na základě výsledků jeho spisy sporu i podstatou skutkovou rozsudeční na jisto postavených v mezích návrhu odvolacího¹⁾ (§ 462., 498.).

Jakož spor před soudem nejnižším vede se jen o právo návrhem žalobním vymezené (§ 404.), odvolací řízení přezkoumáním rozsudku jen potud a z těch pouze zřetelů zabývati se může, jež návrhy odvolacími vytknuty byly (§ 462.); (srovn. můj Soustavný úvod. I. díl str. 260.) Povinnost soudu pečovati o řízení platné a čeliti opětovanému dovolávání se pomoci soudu ve věci téže ovšem zachována jest neochromena i pro řízení odvolací (§ 471. č. 7., 494., 240.) jakožto výron postavení soudu autoritativního. V tom směru právo stejné se soudem odvolacím nutně vyhrazeno bylo i soudu nejvyššímu (§ 510. II., 240.).

Nikterak nemůže býti úkolem odvolání opětné nové projednávání celého sporu v I. instanci již řešeného, jelikož odvolací soud jen přezkoumáti smí rozsudek (überprüft § 462. I.) s hlediska toho, zdali srovnalým jest se stavem skutkovým ve sporu uvedeném a doličeným (§ 498. I.). Činnost soudu prvního stupně co do upravení látky sporu stranami nabízené a co do posouzení výtěžků celého projednání a dokazování jest předmětem kritiky soudu nadřízeného; nikoli nedbalost žalobce a zúmyslná zamlklost žalovaného při objasňování sporného případu v první instanci. Setkala-li se snaha soudu po proniknutí procesní látky stranami podávané s nezdarem pro netečnost aneb zúmyslnost stran, přičítejtež sobě samy neúspěch sporu jimi zaviněný, nehledejtež však pomoci u soudu vyššího, nemohouce soudu nižšímu svědomitě úkol svůj splnivšímu, ničeho vyčítati. V tom směru posud platí heslo u starých Římanů povždy uznávané o postavení soudu: Da mihi factum et dabo tibi jus!

Odvolatel o přezkoumání rozsudku návrhem odvolacím usilující vykazuje odvolacímu soudu pole činnosti jeho. Úkolem odvolatele jest, již při vznášení odvolání vytknouti poklesky a chyby soudu prvního stupně, podle jeho mínění nesprávnost rozsudku v odpor vzatého působivší, čili odhaliti příčiny nepříznivé jemu účinek zavinivší, zároveň ale naznačiti cestu žádoucí nápravy. Zákon tudíž ukládá odvolateli, aby udal důvod odvolací a činil k němu přiměřený návrh odvolací (§ 467.). Důvodně příkázal zákon odvolateli, aby již při vznášení odvolání podstatu a objem stížnosti své vytknul, přípouštěje pozdější změnu

¹⁾ Srovnej o následujícím: Klein, Vorlesungen über die Praxis des Civilprocesses str. 44. násl., 236.—271. a články Schauera a Beissera v Österr. Gerichtszeitung 1898. č. 41., 49 násl.

jen za souhlasu odpůrcova § 483.; odchýlil se v tom ohledu podstatně od zásad platných v právu francouzském, pravzoru to novodobých řádů soudních.

Než-li k přezkoumání nálezu dojíti může, nutně uvážiti sluší, zda-li překážka zákonem uznaná, povšimnutí nedošedší, nevadila rozsouzení aneb zdali naopak soudem I. instancí překážka toho druhu omylně předpokládána byla (§ 240., 233, 411., 471. č. 4., 6.), pročez buď v dalším řízení ustati aneb opět je nepřerušeno ku konci přivesti slušelo. Neméně také k tomu zřítí potřebí, zda-li porušeny nebyly podstatné podmínky platné součinnosti soudu i stran za účelem řešení sporu, čímž nastala zmatečnost (§ 477.). Vady toho druhu byvše vytknuty, byly by příčinou zrušení rozsudku nedopouštějící přezkoumání jeho co do podstaty.

Směřuje-li odvolatel k vlastnímu cíli odvolání, k změně rozsudku v odpor vzatého, příčinu potřeby toho asi shledávati bude v nedostatečnosti rozsudkem za svou přijaté podstaty skutkové (§ 417. č. 4.) aneb v nesprávném dovozování právních důsledků z výtěžků procesem dobytých. Důvodem odvolacím v případě onom bude odvolateli kritika podstaty skutkové čili přednesení stran a výsledků dokazování shrnutých v rozsudku s toho hlediska, zdali jimi dostatečný, úplný základ nálezu získán byl t. j. zdali věc podle nich k řešení zralou byla (§ 193., 390., 496.). Nepokládaje věc za zralou odvolatel vytýkati bude, že soud omylným aneb nedostatečným řízením rozvoje a postupu sporu nepostaral se o vyčerpání procesní látky stranami nabízené a tím zavinil, že spor nedozralý k řešení, ukvapeným rozsouzením předčasně zakončen byl. Nezbytně odvolatel domáhati se musí tuto prvé toho, aby výrok soudu, jehož základ byl sypký, zrušen a pak po doplnění kusého projednání věci na podkladě úplnějšího objasnění nový rozsudek vyneseno byl (§ 496.).

Pakliže odvolatel vyhledává změnu nálezu pro nesprávné rozsouzení, odvolacím důvodem bude kritika rozhodovacích příčin rozsudku (§ 417. č. 5.), které rozebírány budou se zřetelem, že soud neuvážil všechny rozhodné okolnosti podstatou skutkovou shrnuté a neposoudil dosah jejich přesně podle těch kterých pravidel právních.

Důvody odvolací jsou vodítkem soudu II. instancí, podle něhož přezkoumati má rozsudek v odpor vzatý, pročez je zákon označuje jako »příčiny, pro které se rozsudku odporuje« (Gründe der Anfechtung § 467. č. 3.). Důvody tyto vytýkati mohou podle předeslaného poklesky soudu co do řízení průběhu a rozvoje sporu i pronikání látky sporné (§ 180.—195.) aneb co do rozsouzení věci, (§ 404.—410.), chyby co do podstatných zásad řízení, co do získání bezpečného a úplného základu rozsudku aneb co do správného

posouzení výtěžků sporu nálezem. Ačkoli soudní řád souhrný výpočet důvodů odvolacích nepodal, zjevno ze zevrubnějších nařízení jeho, že důvodem odvolacím býti může:

I. jednak porušení předpisů řízení soudního čili práva formálního (poklesky in procedendo):

a) jež působí podle zákona samo o sobě (absolutně) jako zmatek ať týká se řízení aneb rozsuzování. Zmatky, vypočteny jsou výlučně v zákoně (§ 477. n. u. r.), ruší platnost rozsudku aneb také řízení a nelíší se co do účinku, ať k nim se přihlíží následkem toho, že stranou k platnosti přivedeny aneb že seznány byly z moci úřadu soudem. Při jediném zmatečnosti neplatného řízení, v zájmu strany stanovenou, odčiniti lze schválením celého projednání (§ 477. II.) a při zmatku co do rozsouzení po případě z rozkazu odvolacího soudu nápravy získati lze (§ 477. č. 9. in f.) bez zrušení rozsudku. Zmatky vesměs jsou poklesky porušující právo formální; nižádný nezáleží v porušení práva hmotného (občanského), jako v řízení trestním (§ 281. č. 9.—11. tr. ř.). Zmatky jsou dále jen naprostými (absolutními), nezáleží totiž na tom, zda-li porušení těch kterých předpisů o řízení účinek záhubný mělo na samo rozhodnutí. Zrušení nastane následkem zmatku, byťby nedotýkal se meritálního obsahu nálezu zcela správného. Jelikož porušení hmotného práva za zmatek uznáno nebylo ani tehdy, když předpisy juris cogentis porušeny byly, tím méně zmatečným jest rozsouzení sporu odporující výsledkům projednávání (sententia contra acta arg. anal. § 503. č. 3. a contr. § 503. č. 1., 477.), dále nález přisuzující více, nežli čeho prosba žaloby se domáhala (sententia ultra petitum), aneb odporující jasnému pravidlu právnímu (sententia contra jus clarum). Ovšem případy takové s jiného hlediska důvod odvolací zakládají, nejsouce příčinou zrušení, ale změny rozsudku.

b) Stejně důvodem odvolacím jest porušení práva procesního rázu mírnějšího nežli jaké zmatečnost v zápětí má (srovn. úvod § 496.), totiž takové, jež pouze podle okolností čili podle účinku, jakýž bylo jevílo na rozsouzení věci, tedy relativně působí. Příčiny toho zákon ovšem zvláště nevypočetl. Lhostejno jest, zda-li pokleskem toho druhu byla kusost výsledků projednávání zaviněná omylným aneb nedostatečným řízením sporu soudem (§ 496. č. 2., 3.) aneb kusost rozsouzení neúplným vyřízením návrhu co do věci hlavní zaviněná (§ 496. č. 1.). Poklesky takové uprostřed stojí mezi zmatky a porušením předpisů o způsobu a formě procesualního úkonu. Zmatky — mimo vytknuté výminky — napravení nedopouštějí, pochybení posléz dotčené povahy napravuje se však průběhem sporu opomenutím výtky ihned přikázané § 196. Poklesky uprostřed obou těch druhů stojící různé moci nabývají podle účinku, jaký na rozsouzení sporu jevíly; způsobí totiž zrušení

rozsudku jen tehdy, jest-li překážely rozboru věc vyčerpávajícímu a důkladnému řešení sporné záležitosti (§ 496.). Zmatek dochází povšimnutí též z moci úřadu (§ 471. č. 7, 494.), poklesek právě dotčené povahy jen po žádosti strany, která tím co do konečného výsledku sporu dotknutou býti se pokládá (§ 496., 467. č. 3.); poklesek výtka napravitelný pro řízení odvolací bezvýznamným jest (§ 462. II.). Odvolání vznesené pro zmatek vyříditi sluší z pravidla v předběžném neveřejném řízení odvolacím (§ 471.), výminkou po ústním přelíčení odvolacím, byl-li při něm teprve seznán (§ 494.); odvolání však odporující nálezu pro kusost projednání, provedeného s oběma stranami o návrzích co do věci hlavní, vyřízení svého dojíti může teprve po ústním přelíčení odvolacím (§ 496. a vřadění toho § pod rubrikou: ústní přelíčení odvolací).

Zvláštní povahy jest jakožto druh nedostatečného vedení sporu soudem neoprávněné odmítání dalšího projednávání, ježto bezdůvodně vydán byl rozsudek pro zmeškání aneb neprávem vyhověno bylo obraně nepřislušnosti, rozeprve prvé vzešlé aneb již rozsouzené (§ 471. č. 4., 6.); jakožt napopak zvláštním druhem omylného vedení celého sporu soudem býti se jeví neoprávněné pokračování ve sporu, zavíněné tím, že překážek dotčených co do dalšího postupu řízení zneuznáváno bylo soudem (§ 471. č. 6.). Oním poklesem způsobeno bylo, že spor rozřešení co do hlavní věci ukvapeně došel aneb vůbec se nedočkal, ačkoli tak státi se mělo; tímto, že k tomu došlo, ačkoli k tomu vůbec dojíti nemělo. Patrně jest, že v obou případech zrušení rozsudku třeba bude, k němuž se dospěje v řízení předběžném (§ 471.).

II. Důvodem odvolání jest však též porušení práva hmotného nesprávným rozsouzením sporné věci (chyba in judicando):

a) ať již omylně posouzena byla podle práva látka procesní za správného řízení sporu co nejúplněji shrnutá (omyl co do práva) (§ 497. sd. ř. a § 478. II. osnovy), aneb

b) soud nepoložil za základ rozsouzení svému skutečné výtěžky přelíčení a prováděných důkazů (omyl co do fakt neb průvodů), poněvadž byly spisy soudními nesprávně aneb neúplně zaznamenány (§ 498.) aneb výsledky důkazní omylně oceněny (§ 272. III., 488.) aneb dokonce věc proti spisům rozsouzena (sententia contra acta, anal. § 503. č. 3.).

Jelikož důvodem odvolacím určuje se návrh odvolací (§ 467. č. 3.) a tím opět dosah a účinek odvolání samého (§ 462. I., 466.), povždy důvod odvolání přesně udán býti musí ať výslovně ať zřetelným poukazem jednotlivě, jsa podstatným kusem vznášení odvolání. Mezi důvodem odvolacím a návrhem musí býti účinně

spojitostí; nejevila-li vlivu příčina stížnosti důvodem odvolacím označená na rozsouzení věci, nepůsobí účinek návrhem odvolacím vyhledávaný, což zvláště v případě vytýkaného neúplného a kusého projednávání (§ 496. č. 2., 3.) důležito bude. Při zmatku kterémkoli po účinném spojení jeho s nálezem ohlížeti se netřeba; zákon sám je předpokládá a netřeba vážit teprve škodný vliv toho kterého zmatku na spravedlivé rozsouzení věci.

Vady překáževší tomu, aby dosíci lze bylo plného účele řízení, jichž soud se byl dopustil, na př. vyloučení procesní látky zneužitím diskrecionární moci soudu (§ 417. III.), nepřipustění v čas nabízeného důkazu (§ 275.), vyloučení dotázek směřujících k proniknutí dosahu tvrzení stran (§ 184.) aneb výpovědi svědků a znalců (§ 342., 367.) nejsou o sobě důvodem odvolacím, avšak podle § 462. II. za příčinou vzneseného odvolání (§ 462. slovo gleichzeitig) doličeny budte, aby jimi podpořen byl důvod odvolací, kusost projednání (§ 496. č. 2., 3.) vytýkající. Právem ohledně poklesků tuto uvedených vyloučena byla zákonem stížnost samostatná a zachováno jen právo, k nim vztahovati se současně s odvoláním, poněvadž význam vad takových na konečný výsledek sporu vystihnouti lze bude až po rozsouzení věci v první instanci (§ 186. II., 291. I., 349. I., 367.).

Podle rozdílného důvodu odvolacího domáhati se bude odvolací návrh buď zrušení aneb změny rozsudku (§ 478., 496., 497.). Zrušení rozsudku i s projednáním nastati může v předběžném řízení i po přelíčení odvolacím (§ 471., 478. a 494.), pokud však podmíněno jest kusostí projednání aneb rozsouzení jen po přelíčení odvolacím (§ 496.), změna rozsudku výlučně na základě posléze dotčeného (§ 497.). Zrušení vysloveno buď usnesením, rekursu k nejvyššímu soudu podléhajícím (§ 519. č. 2., 3.), změna rozsudkem odvolacího soudu (§ 497.), jenž revisi v odpor vzíti lze (§ 502.). K návrhu zrušovacím doloženo buď, jakým rozsahem zrušení provéstí sluší a co následkem zrušení nastati má; tudíž zdali jen rozsudek aneb také řízení ať celé ať částí zrušeno a podle toho věc zpět odkázána býti má do první instanci k témuž aneb k jinému soudu (§ 474. III., 478. II. zurückverweisen, § 476.) aneb zdali dokonce žaloba žalobci vrácena býti má (§ 478. I. Zurückweisung der Klage), což řídit se bude podle toho, zdali opětně platně projednávati lze aneb zdaž všeliké projednávání nemožné jest ve věci prvé při soudě zahájené (§ 471. č. 6., 477., č. 3., 5., 6.). K návrhu změny se dožadujícímu připojeno buď, kterak novým rozsudkem na místě původního rozhodnouti sluší (arg. § 467. č. 3.). Zvláště žalovaný nastoupiv odvoláním z rozsudku, osvobozujícího jej pouze »toho času«, bude moci se dovolávati toho, aby změnou rozsudku naprosté osvobození vysloveno bylo.

Jak dalece podle návrhu odvolacího o změnu rozsudku běží, i zde platí zásada: *iudex ne eat ultra petita partium* §§ 462, 497. III., jakož i další: *pars in toto continetur*. Ovšem není změna snad částí zrušení, nýbrž naprosto rozdílný způsob vyřízení odvolání. Návrhu nepotřebí pouze potud, že v mezích odvolání vzneseného k zmatkům z moci úřadu hleděti sluší, jakož i k překážce opětného řešení téže věci, která toho času při soudě se projednává aneb již rozsoudena byla (§ 471. č. 7., §§ 494., 240.). Překážku vycházející z vyloučení pořadu práva a z nepříslušnosti prorogací nenapravitelné prohlásil zákon za důvod zmatku § 477. č. 3., 6. K jiným nežli odvolatelem vytknutým důvodům odvolacím — s výhradou právě učiněnou — hleděti nelze; neboť jinak by předpisy příkazující přesné vytknutí důvodů odvolacích (§ 467. č. 3., § 471. č. 3.) a zakazující změnu jich bez svolení odpůrce (§ 495.) neměly by smyslu (jinak Neumann: Commentar str. 863.).

Pokud nesprávné posouzení případu důvodem odvolacím bylo, jež prostě poukazem k rozhodnému pravidlu bez vývodů právních vytknouti slušelo §§ 467., 78., lze odvolání změnu navrhujícímu vyhověti, ačkoli rozsudek podle jiného, nežli odvolatelem připamatovaného předpisu nesprávným byl, neboť *ius novit curia*. Změnu pro nesprávné posouzení rozsudku nevytýkané povoliti nelze u vyřízení odvolání, pakliže toto pouze zrušení jeho pro zmatečnost bylo se domáhalo (§ 463. innerhalb der Berufungsanträge. § 467. č. 3.). Změnu důvodu aneb návrhu odvolacího — ať již nahrazením jiným aneb rozšířením původního — před rokem k ústnímu přelíčení položeným zákon nezná §§ 483., 495; při tomto změna dotčená se připouští, pakli odpůrce třeba mlčky k tomu svolí § 483. Za neúplný návrh odvolací pokládati sluší, jestli z porovnání jeho s důvodem odvolacím sice úmysl odvolatelův postřehnouti lze, avšak dosah jeho seznati nelze, což při návrzích změny rozsudku se dovolávajících zvláště důležitě bude, kdežto při navrženém zrušení pro zmatek povinnost soudu, k nim přihlížeti, často pomůže. V případě takovém odvolání jakožto bezúčinné buď vráceno v předběžném řízení (§ 471. č. 3., § 474 II.). Nedůsledný návrh odvolací t. j. takový, jenž z vytknutého důvodu odvolacího nevyplývá, nemůže odvolateli získati jím kýžené aneb vůbec třeba jen žádoucí nápravy co do rozsudku. Záleží v domáhání se čehosi podstatně jiného, nežli čeho lze bylo žádati podle důvodu odvolacího (na př. pro zmatek nálezu § 477. č. 9. změny rozsudku) aneb v dožadování se něčeho méně nežli čeho se domáhati lze bylo (na př. odmítnutí žalobce na čas místo naprostého).

K návrhům co do vyřízení odvolání nezbytným družiti se může návrh co do způsobu řízení o podaném odvolání vůli strany zůstavený, aby totiž odvolací přelíčení odbýváno nebylo,

projevený odřeknutím se jeho § 492. Ovšem ani shodný návrh obou stran nevíže soud v tom směru. Návrhy, aby odvolací soud po zrušení rozsudku a řízení následkem zmatečnosti aneb kusosti sám věc projednal a rozsoudil, činěny býti mohou teprve, když původnímu návrhu co do zrušení rozsudku vyhověno bylo, a podány býti mohou s účinkem jen od stran v tom souhlasících § 478. IV., § 496. II.

V mezích návrhů odvolacích soud vyšší přezkoumati má rozsudek na základě písmem zachovaných výsledků řízení soudu nejnižšího, staraje se však též o vyčtení látky sporu tomuto nejen podané, nýbrž i pouze nabízené, jakož i o proniknutí její co neúčinnější (§ 463. I.).

Základem přezkoumání rozsudku u soudu odvolacího jest stav skutkový čili fakta i průvody, a stav sporu totiž návrhy co do konečného vyřízení věci (§ 404., zvláště také po platně provedené změně žaloby), zřejmý ze spisů přípravných, z protokolu jednacího, k jehož obsahu z moci úřadu přihlížeti nutno (§ 217.), a z podstaty skutkové rozsudku v odpor vzatého odvoláním (§ 498. I.). Z posléz dotčené zřejma bude zvláště procesní látka soudu nabízená, avšak diskreční mocí jeho odmítnutá (§ 417. III.), pakli se odvoláním kusost řízení z toho odvozovati zamýšlí, že zneužitím moci soudu propůjčené nedošlo k všestrannému objasnění skutkových základů sporu (§ 496. č. 2.) a že tím zaviněno bylo rozsouzení spočívající na základě nedostačném. Pokud odporům proti zápisům protokolárním o výsledcích přelíčení a dokazování a náhražkům jejich (§§ 444., 445.) soudem procesním vyhověno nebylo a důsledkem toho procesní látka nesprávně vylíčená tvořila půdu, na níž rozsudek vzbudován byl, ovšem potřebí bude důvodnost odporu při odvolacím řízení objasniti (§ 498.) a tím základy pevnější a bezpečnější zjednati novému rozsouzení věci.

Nevyřídil-li dosud sborový soud I. instancí (§ 420., a contr. § 447. II.) žádost za opravu podstaty skutkové svého rozsudku, na čemž však posouzení důvodnosti odvolání závisí, může odvolací přelíčení (nikoli tedy také předběžné řízení) odročeno býti až do vyřízení žádosti dotčené, bude-li to navrženo § 485.

Odvolacímu soudu přísluší, aby zření maje k důvodu odvolacímu vytknutému oprávněnost návrhu odvolacího uvážil přezkoumávaje všechny sporné články (Streitpunkte) nároku rozsudkem přičteného aneb odepřeného se týkající, které podle návrhů odvolacích rozboru a přesouzení v druhé instancí vyžadují (§ 497. II.). K určení těchto sporných článků slouží tudíž platně důvody odvolací. Právní stav sporu v řízení odvolacím změně doznati nemůže (§ 482. I.); skutkový stav povždy doplněním a opětováním důkazů v první instancí provedených bližšího

objasnění dočkati se může; důkazy v první instanci marně, ale v čas nabízené, připuštěny býti mohou a důkaz podle předpisů o dokazování pro soudy I. instancí platné provésti lze § 488. Pokud však jde o fakta a průvody diskreční mocí vyloučené, odvolací soud teprve po zrušení rozsudku pro neúplnost řízení k nim hleděti smí tehdy, uvázal-li se podle § 496. II. sám v úkol procesního soudu ať z moci úřadu ať podle návrhu stran.

Soud odvolací přímo přezkoumati může však jen činnost soudu I. instancí rozhodovací (logickou), nikoli přesvědčení jeho o pravdě či nepravdě skutkových okolností.

Přesuzovati nelze psychologickou činnost soudu čili přesvědčení jím nabyté o rozhodných okolnostech skutkových, ačkoli soud procesní vyložití musil v důvodech rozhodovacích, kterak k přesvědčení tomu dospěl § 272. III. Neboť ono bylo výsledkem přecetných dojmů bezprostředně podaných soudu I. instancí průběhem celého projednávání a dokazování, tudíž podkladů, kterých odvolací soud po ruku nemá. Zápisy o výsledcích určitého dokazování v protokol jednací nejsou reprodukcí těchto dojmů. Ačkoli ale soud odvolací přímo přesuzovati nemůže na základě spisů sporu průvodní moc, již soud I. instancí přisoudil určitému důkazu provedenému, může sobě základ samostatného ocenění výtěžků průvodních tím kterým prostředkem důkazním získaných tím způsobem zjednat, že dokazování o těchto okolnostech rozhodných pomocí téhož průvodu opětuje aneb doplňuje § 488. S hlediska vytknutého jest rovněž patrné, že odvolací soud přímo přezkoumati nemůže, zdali správně ocenil soud procesní neurčité pronešení se strany o dotázkách soudce aneb odpůrce §§ 182., 184., 267., rovněž jaký význam mělo odvolání vlastního soudního doznání § 266. I., aneb jaký dosah jeví doznání soudní kvalifikované § 266. I. aneb nepřímý důkaz zvláště o t. zv. *facta interna* (srov. I. c. II. díl str. 85., 99.), dále jakou váhu dáti sluší mimosoudnímu doznání § 266. II., poněvadž ve všech těchto směrech soud procesní říditi se má svědomitým uvážením veškerých okolností toho kterého příběhu. Zásada volného — ač pečlivého — uvážení zde k platnosti přicházející předpokládá dojmy rozhodně na přesvědčení soudu působivší, avšak pomíjející, jež protokolem jednacím zachytiti a ztrnule zachovati nelze. Ani obnos náhrady škody, interesse neb jinakého pohledávání nemůže soud odvolací podle svého uznání zvýšiti neb snížiti, jestli v I. instanci k určení jeho soudcem z důvodu toho došlo, že zjištění obnosu požadovaného průvody bylo nemožno aneb velice nesnadno §§ 273., 463., poněvadž zákon výrok soudu o příslušném obnosu pokládá jen za důsledek zásady volného uvážování výsledků celého projednávání sporu, nikoli však za určování čísla dotčených pohledávek podle slušnosti (*aequitas*). Tomu jasně nasvědčují motivy

osnovy str. 266. Odvolací soud mohl by tudíž změnu obnosu v první instanci přisouzeného podle odvolacího návrhu pouze tenkrát provésti, pakli připuštěním důkazu znalci aneb přísežným výsledkem stran podle § 488. sám sobě zjednal základy pro samostatné ocenění a určení výše sporné pohledávky.

Rozhodovací činnost soudu procesního přezkoumá odvolací soud, ať oným učiněný výrok tkne se dosahu a významu nějakého prohlášení strany ve sporu neb právní dispozice v něm uváděné, aneb ať soud I. instancí výrokem svým skutkové okolnosti oprávnění zakládající, vzniku jich překážející aneb zánik práva způsobující byl podrobil právnímu pravidlu. Pokud jde o přezkoumání dosahu a významu přesných prohlášení stran (§§ 26., 208.) (zahrnujíc v to desaveu zmocněnce procesní plnou mocí opatřeného o sobě působící a nikoli volnému uvážování soudu podrobené § 34.) tato na jisto postavena jsou zápisem v jednací protokol (§ 208.) aneb k němu připojenými zápisky (§ 208. II, § 265.) pokud se týče jeho náhrázky (§§ 444. 445.). Zápisy zmíněné soudům obou instancí poskytují též pevný podklad k dovozování závěrů obsahujících výklad toho kterého prohlášení. Totéž platí o přezkoumání dosahu listin zahrnujících soukromoprávní dispozice (§§ 884., 578. násl. obč. z.) aneb objemu právní moci rozsudků z dřívějších sporů (§ 530. č. 6., §§ 240., 411. II.). Při přezkoumání výroku podřadujícího okolnosti skutkové, jež soud za pravdivé pokládal, normě právní, soud odvolací uváží, zdali při této činnosti duševní nepochybil soud první instancí tím, že užil nepříhodného předpisu nebo přehlédnul aneb omylně vyložil předpis rozhodující, ať výkladem, nad míru rozšířeným aneb příliš těsným. Lhostejno při tom jest, zdali jde o právo zákonné aneb obyčejové, pokud k němu zříti lze, jako ve věcech obchodním zákoníkem upravených (čl. 1. obch. z.), dále zdali jedná se o zákon říšský, zemský aneb o platné nařízení k provedení zákona vydané (čl. 7. zák. st. zák. o moci soudní). Neméně lhostejno jest, jde-li o předpis práv občanských v nejšířím slova smyslu (čl. XXX. sd. ř.) aneb zákonů o řízení soudním (zvláště § 477.) aneb náležitě prohlášených smluv státních (čl. XI. lit. a) zák. st. zák. o zastup. říš.). Dojde-li k řešení předurčujících otázek, jež podle práva veřejného (správního) aneb trestního posuzovati sluší (§§ 190., 191.) také nešetření předpisů toho rázu napravití potřebí při soudě odvolacím, bylo-li to navrženo. Co do otázek příslušnosti odvolací soud též zásady práva mezinárodního o tom, kdo podoben jest moci soudů rakouských z povinnosti úřední na zřeteli míti musí (§ 42. J. N. čl. IX. J. N.).

Právnímu předpisu zjevnému rovná se skrytý, jež obdobou získati lze (§ 7. obč. z.). Soud odvolací na základě vlastního pátrání po rozhodném předpisu práva hmotného cizího, obyčej-

nového, zvláště ve věcech obchodních, statutárního (viz můj Soustavný úvod díl II. str. 14) nebo privilejem utvořeného opatří sobě bezpečný základ právního posouzení případu (§§ 271., 463.). Doložití třeba, že přehlédnutí platného práva v I. instanci zvláště záležitosti může v omylu o místních neb časových mezích zákonů.

K porušení nezměnitelných předpisů práv občanských (jus cogens) povždy z moci úřadu hleděti nutno (arg. anal. § 81. č. 4. exek. ř., § 595. č. 6. sd. ř., čl. XXV. uvoz. z. sd. ř.) i bez návrhu odvolacího v tom právě směru.

Odvolání nemá v zápatí nové projednání sporu, pročež zákon vylučuje:

1. Změnu žaloby ať rozšířením žádání žalobního ať rušením podstaty její; změna není přípustna ani se svolením odpůrce § 483. III., neboť přeskočena by byla tím jedna instance a vyšší soud rozhodoval by o věci k nižšímu náležející. Dohodnutí se stran o změnu žaloby nebylo by přípustno, poněvadž jde o předpis v dotknutých ohledech veřejných spočívající (srvn. § 104. J. N.). Změněna býti nemůže ona žaloba, která rozsudkem vyřízena byla (§ 483. III.), čímž nebude vždy původně na soud vznesená, nýbrž mezi sporem v první instanci již platně přetvořená (§ 235.).

Avšak také ani pouhá oprava co do fakt tvrzených a průvodů v žalobě nabízených místa nemá, ačkoli změnou žaloby po rozumu zákona není § 235., jelikož jak níže vyložití sluší, nové okolnosti a průvody k odůvodnění nároku žalobního se hodící v řízení odvolací uváděti nelze § 482. II. Ztenčení žádání žalobního § 394. II., § 463. zakázáno není; zdali také připustiti sluší nahrazení žádání původně požadovaného předmětu jiným aneb domáháním se interesse podle § 235., jak ministerstvo práv v odpovědi dané k § 483. č. 1. míní, na nejvýše pochybno jest vzhledem k zákazu vznášení nového nároku § 482. I., čímž změna taková býti se jeví, poněvadž v zákoně se nerozeznává, zdali nový nárok jest dodatečný aneb námětný.

Se svolením žalovaného arcit' také v řízení odvolacím žalobce od žaloby ustoupiti smí (§ 237.; viz l. c. II. díl str. 55).

Žalobu na vzájem ani u soudu procesního ani u odvolacího vzněsti nelze; u procesního jest ústní pře líčení již skončeno, nedostává se tudíž podstatné podmínky v § 96. II. J. N. vytknuté a u soudu odvolacího ani prorogací získati nelze příslušnosti pro žalobu k soudům první instanci odkázanou (§ 104. J. N.).

2. Přivádění nových nároků neb obran, zvláště také rozšiřování žádání žaloby § 235. aneb vznášením podružných žalob určovacích vyloučeno jest §§ 482., 236., 259. Nárok domáhající se náhrady škody pro svévolné vedení sporu odpůrcem

podle povahy věci jen u soudu procesního a nikoliv u odvolacího vznášen býti může § 408. Arcit' volno jest, náhradu nákladů řízení odvolacího požadovati § 482., 50. Výminkou obranu rozepře vzešlé a právoplatně rozsouzené přiváděti lze také v odvolacím řízení (§§ 420., 233., 411.), poněvadž veřejný zájem vyžaduje toho, aby odporující sobě rozsudky o téže věci zamezeny byly (spol. zpráva obou perman. výborů sněmoven [str. 10.]). Vyloučení pořadu práva aneb nepřislušnost prorogací nezhojitelnou, které v I. instanci podávají podklad obran privilegovaných § 239., jsou v řízení II. instanci důvody zmatků, jež přivéstí sluší k platnosti jako důvod odvolací podmiňující zrušení celého řízení v I. instanci (§ 477. č. 6., 3.; § 471. č. 5.). Všechny ostatní obrany a námitky, zvláště také námitku kompensace, přiváděti nemožno jest. Nebyla-li v první instanci v čas namítaná vzájemná pohledávka nesouvislá objasněna vedle nároku žalobce, může tím při odvolání vzneseném z rozsudku (částečného § 391. III.) návrh odvolací, opírající se o kusost řízení podle § 496. č. 3., odůvodněn býti.

3. Nová fakta aneb průvody přiváděti nelze, leč k opoře aneb k porážení důvodu odvolacího § 482. II., a to jen ve spisech odvolacích, nikoli při líčení odvolacím. Novoty tyto oprávněné rozdílného dosahu býti mohou podle rozličných důvodů odvolacích. Sběhl-li se zmatek aneb nastalo-li neoprávněné odmítnutí dalšího projednávání pro domnělé zmeškání (§ 471. č. 4, 5.) postačí vypsání příběhu aneb opomenutí, v němž poklésky tyto se zakládají. Vyzvuže-li se neúplnost řízení důkladnému řešení věci překáževší (§ 496.) z omylného aneb nedostatečného řízení celého sporu soudem, potřebí bude poukazovati k okolnostem zneužití diskreční moci soudu dolíčováním a vyvracujícím předpokládáním soudu procesního, že opožděné uvádění těch kterých fakt spočívalo v úmyslu rozepří protahovati.

K odůvodnění návrhů stran týkajících se vyřízení hlavní věci (§ 404.) nemožno jiné okolnosti skutkové a průvody upotřebeny býti, nežli které spisy sporu, zvláště jednacích protokolů, a podstata skutková rozsudku obsahují § 482. II. Ovšem vyloučeno není, aby k opravě a doplnění protokolu jednacích a jeho náhražek (§§ 444, 445.) došlo při líčení odvolacím vzhledem k odporu proti zápisům těm v čas podanému § 498.

Omylny jest však pokládati za přípustno (jak zvláště Schrutka von Rechtenstamm: Über das jus novorum 1898 činí), aby spisy odvolacími v řízení odvolací uváděny byly okolnosti skutkové a průvody, jimiž by strany návrhy své co do vyřízení hlavní věci podporovati a odpůrcovy porážeti chtěly (srov. příslušné prohlášení moje l. c. I. díl 1897 str. 265). Takové jsou novotami neoprávněnými. Překáží pokusům toho způsobu rozhodný zákaz v § 482.

vytknutý slovy: nur zur Darthung und Widerlegung der Berufungsgründe, s čímž souhlasí předpisy § 467. č. 4., pokud jde o spis odvolací a § 468. II., pokud běží o prohlášení se o něm odpůrcovo. Překází tomu dále ustanovení pro řízení přípravné ve sporech u soudů sborových projednávaných dané (§ 263. II.), jež nedopouští uvádění ani již při líčení pře fakt a průvodů těch, které straně známy byvše, opomenuty byly v řízení onom, pročez tím méně uváděny býti mohou v řízení odvolacím. Brání dále co nejrozhodněji upravení žaloby o obnovu vedle odvolacího řízení přípustné (§§ 530., 544.) tomu, aby strana pomocí fakt a průvodů po skončeném sporu v I. instanci ve známost její vešlých vítězství dojiti mohla (§ 530. č. 7.). Vadí tomu konečně upravení odporu proti vykonatelnému nároku (§ 35. exek. ř.), jímž fakta po ukončeném ústním přelíčení, ale před ukončením sporu v I. instanci — tedy třeba v době provádění důkazu u soudu dožádaného § 193. — sběhlá, nárok rozsudeční zrušivší aneb jemu překážející, samostatnou žalobou k platnosti se přivádějí. Těchto právních zařízení nebylo by třeba, podobně jako obmezujících předpisů o přípustnosti odvolání pro kusost projednávání (§ 496. č. 2. 3.), pakli by chtěl zákonodárce průchodu dáti novotám napravujícím omylné aneb nedostatečné projednávání sporu v I. instanci zaviněné od stran a jejich zástupců zákonných i procesních zmocněnců (§§ 5., 39.). Neměla by stejně významu ustanovení o obsahu jednacího protokolu § 209. a podstaty skutkové § 417. č. 4., o odporu proti protokolu § 215. a proti náhražkám jeho (§§ 444., 445.) a o napravování podstaty skutkové u soudů sborových (§§ 420., 447. II.), pakli by opáčné mínění správným bylo. Nehledě k důvodům uvedeným ze zákona váženým dokázal Dr. Beisser (v článku v Österr. Gerichtszeitung 1898 č. 52. uveřejněném o této otázce) pádným způsobem také z průběhu legislativních porad, že vláda i obě sněmovny souhlasily při změně § 502. osnovy sd. ř. v tom, nepřipouštěti nova neoprávněná ve smyslu výše dotčeném.

Donáseti nelze konečně v řízení odvolacím prohlášení o faktech tvrzených, o průvodech nabízených aneb předložených opomenutá neb odepřená v I. instanci (§§ 254., 498. I. odstavec), jakož i fakta a průvody diskrecionární mocí soudu dříve vyloučené (§§ 179., 181., 278. a contr. § 496. č. 2.). Výminkou lze prohlášení odmítající přísězný výsledek v řízení odvolacím měniti § 489.

Doznání soudní odvolati nelze, jelikož by tím jiná podstata skutková stala se základem výroku soudu odvolacího, což by odporovalo předpisu § 498. I., jež opravu, ale nikoli zmaření její připouští.

4. Jelikož materiální řízení sporu v I. instanci o to pečuje, aby dosah a podstata skutkových okolností stranami uve-

dených na jisto postaveny byly, pokud jsou základem práv a námitek, a aby co nejuplněji vytěžen byl materiál průvodní stranami podaný, má soud odvolací napravití újmy stranám způsobené omylným aneb nedostatečným řízením sporu soudem. Soud odvolací tudíž způsobiti má, aby přihlížen býti mohlo k faktům k opoře prostředků účelných a obranných v I. instanci uvedeným, avšak tamže povšimnutí nedošedším, ačkoli rozhodujícími býti se zdají podle spisů sporu (496. č. 3.) a k faktům a důkazům mocí diskrecionární neprávem vyloučeným, ježto úmyslu protahování rozepře se nedostávalo (§§ 179., 181., 275. II., 278. (§ 496. č. 2.) a konečně k důkazům, jež soud I. instanci stranou zůstavil pro domnělou nerozhodnost § 275. I. Aby v tomto směru odvolacím soudu možnost přezkoumání toho, kterak soud I. instanci postupoval při řízení celého sporu, zabezpečena byla pro případ, že odvolací důvod vytýkati bude neúplné objasnění sporného případu, přikazuje § 417. III., aby v podstatu skutkovou přijato bylo zevrubné označení procesní látky diskrecionární mocí soudu z projednávání vyloučené a § 208. č. 2., aby v jednacím protokolu zaznamenány byly návrhy stran odmítnuté, pokud pro postup a vyřízení sporu významnými jsou, tudíž i nepřipustění důkazů nabízených v čas.

Podle návrhu odvolacího v případech těchto nařídí soud odvolací po zrušení rozsudku:

a) doplnění jednání a opětné rozsouzení v I. instanci, jestli podle obsahu spisů soudních vyloučení těch kterých fakt a průvodů z jednání překáželo vyčerpávajícímu rozboru a důkladnému řešení sporu aneb jestli rozhodné okolnosti vůbec nebyly ani rozebrány § 496. č. 2., 3. V prvnějším případě jde o kterýkoli nedostatek, jež byl zmařil důkladné projednání věci, při čemž na obsahu jednacího protokolu aneb jiných spisů sporu nezáleží. V posléze uvedeném případě běží však o zcela určitý nedostatek, totiž že opomenuto bylo postarati se o objasnění nějakého fakta, které spisy sporu přivádějí a jež odvolací soud podle nich za rozhodující pokládá.

β) Soud odvolací ale také sám připustiti a provésti může důkazy nabízené, avšak prvé nepřipustěné, jelikož za nerozhodny považovány byly §§ 275., 488., jakož i důkazy, jež z mocí úřadu připustiti lze (arg. slovo: dienende Beweise v § 488., z usnesení výboru poslanecké sněmovny k označení toho zvolené).

γ) Konečně smí odvolací soud sám opětovati aneb doplňovati důkazy již provedené § 488. I. Důkazy, jichž provádění v I. instanci tou měrou se opozdilo, že ve lhůtě k tomu vytčené dokazování skončeno nebylo, jen žalobou za obnovu významu nabýti mohou § 531.

Látka sporu již soudu první instancí podaná musí sice podle předeslaného zůstatí základem rozsudku soudu odvolacího, nikoli však v té těsné a ztrnulé úpravě, v jaké ji protokol jednací a podstata skutková rozsudku do sebe zavírají, nýbrž v té vítanější a účinnější způsobě, jakou ji právo dotazovací a výklady stran u soudu odvolacího živě znázňují (srov. motivy osnovy str. 306.). Důsledkem toho také výsledky projednávání a dokazování, jež důvodem odvolacím dotknuty nejsou, za základ rozhodnutí bráti sluší v té způsobě opravené, jakéž se dočkaly následkem odvolacího přelíčení o důvodu odvolacím, jich přímo se nedotýkajícím (§ 489. I. in f.). Použitím takto upravené látky obraz sporného případu se přibarví a doplní; přítmí obojakosti výpovědí svědků i seznání znalců při opětném slyšení podle § 488. ustoupí plnému jasnu, přesnosti a určitosti.

Byl-li obraz výtěžků přelíčení v I. instancí zatečně nesprávným zápisem o výsledcích jednání a dokazování, přes odpor strany v I. instancí nezměněným (§§ 212., 214.), objasnění žádoucího získáno bude odvolacím přelíčením a dokazováním při něm prováděným vzhledem k odporu § 498. Odporuje-li se tomu, »co na jisto postaveno bylo« podstatou skutkovou rozsudku okresního soudu § 445. (Feststellungen in f. § 498. II.), poskytne opětované dokazování podle § 488. kýžené nápravy. Týkal-li se ale odpor zápisu o tom, »co udáno bylo« (Angaben § 498. II. in f.), právo dotazovací odvolacím soudem při přelíčení konané (§ 486. IV.) a uvážení všech ostatních okolností (§ 498. II. in f.) pravý stav věcí odhalí. V tom směru a tím dosahem, jakým odpor za oprávněný uznán byl, nastoupí výtěžky co do látky sporu při odvolacím přelíčení se strany odporu získané jako základ odvolacího rozsudku na místo těch, jež v první instancí sice písmem na jisto postaveny byly, avšak nesprávnými býti se ukázaly. Přes to zůstane základem nálezu odvolacího soudu jediné podstata látky sporu soudu I. instancí podávaná, ačkoli snad jím neupotřebená aneb omylně pochopená. Zevrubně upravena a utvářena byví odvolacím přelíčením ona mocnější význam osvědčí, nežli v první instancí. Z téhož staviva někdy i jiná budova bude moci býti vzbudována.

Přezkoumáním rozsudku s hlediska nezbytného zrušení aneb žádoucí jeho změny úkol odvolání jest dovršen. Snaha zákonodárcova tíhnoucí po upravení prostředků opravných co nejučinnější způsobila však, že v určitých případech se připouští, aby po zrušení rozsudku nižšího soudu odvolací soud věc spornou sám zcela projednal a vyřídil aneb jen ještě dojednal a rozhodnul, přejímaje tím úkol podle povahy věci soudu prvního stupně vlastně příslušející.

Po zrušení rozsudku i řízení zmatečného, když věc zrušením odvolacího soudu zpět odkázána byla k soudu procesnímu

aneb dokonce při důvodech zmatečnosti soudu se týkajících (§ 477. č. 1., 2.) k soudu stejného druhu z obvodu soudu odvolacího, srovnalou vůlí stran nabývá odvolací soud práva a zároveň povinnosti, aby úkol procesního soudu sám provedl. Vůle stran v případě tomto odvolací soud víže (§ 478. IV. slova: ist aufzuheben).

Rovněž po zrušení rozsudku na kusém projednání v I. instancí spočívajícího (§ 496. č. 2., 3.) odvolací soud z vůle vlastní aneb podle vůle stran z ohledů vhodnosti přejmouti může doplnění řízení a nahrazení rozsudku zrušeného novým na úplnějším a tudíž bezpečnějším podkladě spočívajícím. Vůle stran projevená srovnale v případnosti této má povahu soud odvolací nezavazujícího návrhu (§ 496. II. slova: kann erkennen).

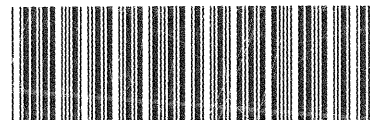
Vším právem nejvyšší soud (v odpov. minist. práv k §§ 478., 496.) k tomu poukázal, že odvolací soud podjav se úkolu vlastně soudu procesnímu přikázaného šetřiti musí předpisů daných o řízení u sborových soudů I. instancí, nikoli tedy pravidel platných o řízení odvolacím co do obmezení přivádění fakt a průvodů (§ 482. II.), co do následků zmeškání roku (§ 491.), co do odřeknutí se ústního přelíčení (§ 492.), ale též nikterakž předpisů o řízení před samosoudcem, ačkoli procesním soudem byl soud okresní. Jelikož pak z rozsudku odvolacího soudu bez výjimky, tudíž i v tomto případě jen revisí nastupovati lze (§ 502.), zaměňují strany ve výše dotčených případech výhodu, že spor projednán a řešen bude soudem vyššího stupně, za ztrátu možnosti, aby výsledky sporu podle nového rozsudku dvěma vyššími soudy přezkoumávány byly.

K závěrku nástinu podaného o tom, co úkolem odvolání podle našeho práva jest, připomenouti sluší, že nový soudní řád při upravení prostředků, jimiž odporovati lze rozsudkům, vázán byl ohledem, že stávající organizací soudů v podstatě hýbáno býti nemůže. Majíť požadavky, které příslušníci státu k němu činiti mohou, meze své v potřebách státu samého. Nebylo lze, pokud se o rozsudky sborových soudů první instancí jednalo, upravití řízení odvolací s jiného hlediska, nežli že při něm uvažováno býti má pouze (ale plně): an bene aut male judicatum sit aut in facto aut in jure. Připouštěti novum iudicium podle vzoru francouzského práva, jež ani nebrání přivádění kompenzací v řízení odvolacím (čl. 464. code de procéd.), a nově prohlášeného německého soudního řádu (zákon ze dne 17. května 1898) i v tom směru valně k francouzskému se přibliživšího (§ 529.), jakož i práva anglického, pokud se opírá o Judicatur-Acte z r. 1875 order 58, nebylo pro řízení odvolací z rozsudků sborových soudů I. instancí u nás naprosto možno, uváží-li se rozsáhlost obvodů soudů vrchních zemských a takovým zařízením patrně podmíněné přetížení řečených soudů a nákladnost

řízení. Důmyslné upravení, jakého se řízení odvolací podle výše vylíčeného čtvrtým dílem našeho sd. ř. dočkalo a jež stranám výhodu poměrně levného řízení v druhé instanci poskytuje, osvědčuje se plnou váhou při sporech za spolupůsobení advokátů jakožto procesních zmocněnců provedených. Pokud ale strana před samosoudcem věc svou projednává sama, omyly soudce co do pojmání právní povahy sporného případu budou příčinou obmezování strany při vyličování sporné látky a přechasto též nutným podnětem k vznášení odvolání pro kusost projednání podle § 496. Neméně zkušenosti soudů odvolacích dotvrzují, která málo prospívají předpisy o odporu proti tomu, co zápisy do protokolu jednacím učiněné a co jeho náhražky (§§ 444., 445.) obsahují o výsledcích jednání a dokazování, prostým venkovanům i vůči samosoudcům svědomitým, jelikož ani poučování jich soudcem o procesních úkonech a následcích opomenutí prostředků útočných a obranných (§ 431.), aniž pak zvláštní oznamování kancelářů soudu o vyložení podstaty skutkové (§ 313. č. 13., § 318. jedn. ř. sd.) nenahradí nedostatek vědomostí a obezřetlosti, jakéž provádění sporu s účinkem vyloučení novot pro instanci vyšší nezbytně vyhledává. Pro řízení u soudů okresních, bylo-li provedeno od stran advokáty nezastoupených, zamlouvalo by se tudíž řízení odvolací nepřipouštějící sice změnu žaloby aneb uvádění nových obran a námitek, obzvláště pak kompensace, avšak předce dovolující, aby strany nové okolnosti skutkové a průvody k obhájení vzájemného právního postavení v I. instanci zaujatého přiváděti mohly. Odkazovati strany takové k žalobě za obnovu (§ 530. č. 7.), aby k platnosti přivedly nový, v I. instanci neupotřebený aneb nepřipuštěný procesní materiál, nehodí se z úvahy, že týž jediný soudce o mimořádné pomůcce zmíněné soudí (§ 532. II.) a že straně nové výdaje jí způsobeny budou, kdežto by o vzneseném odvolání sbor soudců rozhodoval a tím rychlejší a účinnější pomoci skytáno bylo za nákladů nevalně větších. Poměrná rozsáhlost obvodů krajských neměla by býti překážkou zde hájeného upravení řízení odvolacího z rozsudků okresních soudů v době, kdy síť železniční stále se rozšiřuje a rozvětňuje, když objemné odvolací přelíčení ve věcech trestních při krajských soudech v příčině přestupků nižádných nesází nepůsobí (§ 473. tr. ř.). Provedení opravy této, v mnohém ohledu zmenšilo by brímě nejvyšší soud tížící připuštěním revise ve všech sporech o předmět hodnoty větší nežli nepatrné a zjednalo by valnou měrou vítězství právu skutečnému oproti formálnímu.

REV15

ÚK PrF MU

3129S14602